

Vaan

**Orgaan van de Bond van
Hervormde Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag**

- Voorbede gevraagd blz. 3
- Profet Elia blz. 4
- Paulus' dankgebed blz. 7
- Zorg voor kwetsbaren blz. 10

Ds. J.H. Lammers

• *Van de voorzitter*

Wijziging statuten

Op de Huishoudelijke Vergadering stellen we een wijziging van de statuten voor.

Punt is dat we bij een vacature in het Hoofdbestuur in het vervolg een enkelvoudige voordracht willen doen en niet langer willen werken met een dubbeltal. Het gaat om artikel 11-3 en artikel 13. Zie hiervoor de bijdrage van onze tweede secretaris. We hopen dat we op Deo Volente zaterdag 19 juni fysiek bij elkaar kunnen komen in gebouw Maranatha in Veenendaal. Eventueel kunnen we de kerkzaal van de Julianakerk gebruiken. Mocht het niet mogelijk zijn fysiek bijeen te komen, worden de punten schriftelijk afgehandeld, We houden u op de hoogte.

Toerustingsdag

De Toerustingsdag zal gehouden worden op zaterdag 30 oktober. Het thema is: Bevende troost...! Apocalyptische beelden in apocalyptische tijden. In deze tijd leven er veel vragen over de eindtijd en wat de coronacrisis ons te zeggen heeft. Wat zegt het boek Openbaring hierover? Omdat de twee beoogde lezingen veel met elkaar te maken hebben, is ervoor gekozen dit door één predikant te laten doen. Ds. A.J. van den Herik uit Dordrecht, is bereid zijn medewerking te verlenen. Noteert u de datum al vast in uw agenda!

Vaccineren

Over vaccineren wordt onder christenen verschillend gedacht. Het is niet mijn bedoeling om een discussie op gang te brengen (dat gebeurt elders) of om elkaar iets op te leggen. Door velen worden de vaccins gezien als een zegen van de Heere. We vertrouwen niet op het middel, maar op de Heere, van Wie we ons afhankelijk weten. Van Hem belijden we: 'De HEERE zal erin voorzien (Genesis 22: 14)'. Dankzij het Lam Dat plaatsvervangend stierf, zorgt de Heere voor ons in de moeilijke tijd waarin we ons bevinden.

• De kopij voor het mei/juni-nummer moet vóór 20 april bij de drukker (info@boutdruk.nl) aanwezig zijn.

• *in dit nummer*

Van de voorzitter.....	2
Meditatie	3
Bijbelstudie o.t.....	4
Bijbelstudie n.t.....	7
Ter zake	10
Organisatienieuws.....	13
Colofon.....	14
Boekbespreking.....	14
Overlijdensberichten.....	15
Uitnodiging Huishoudelijke Vergadering.....	16

Adres administratie:

Hervormd Bondsbureau, Beatrixstraat 20a,
3862 DB Nijkerk • T 033 - 2456699

Email: bondsbureau@solconmail.nl

Bankrek.nr. NL08RABO0377871559

t.n.v. Herv. Mannenbond op G.G. te Nijkerk

Openingstijden Hervormd Bondsbureau:

Maandag en donderdag van 8.30-12.00 uur.

Dinsdag, woensdag en vrijdag gesloten.

Voorbede gevraagd

'Ik roep er dan vóór alles toe op dat smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die hooggeplaatst zijn, opdat wij een rustig en stil leven zullen leiden, in alle godsvrucht en waardigheid.'

1 Timotheüs 2:1-2

Uit zijn brieven weten we dat de apostel Paulus vaak heeft gebeden. Zo werd hij in Damascus al gevonden door Ananias. Want zie, hij bidt! Het gebed van de rechtvaardige vermag veel. En op verschillende plaatsen lezen we dat de Heere Zich liet verbidden. De God van Jakob wil er om gebeden worden. Om welke zaken mogen wij bidden? Om alles wat tot onze geestelijke en lichamelijke behoefte nodig is (Heidelbergse Catechismus 45, 118). Het ligt verankerd in het gebed dat de Heere Jezus geleerd heeft. Centraal staan Zijn Naam, Zijn Koninkrijk, Zijn wil.

Ik roep er dan vóór alles toe op .. Bidden voor hen die leiding geven. Voor onze koning, voor het demissionaire kabinet, premier en ministers, commissarissen van de koning en burgemeesters. Door de Heere regeren zij. Hij wil dat wij ons, hoofd voor hoofd, zullen onderwerpen aan iedere macht die Hij over ons heeft gesteld (Rom. 13:1-6). Ook de overheid is altijd en zeker eenmaal verantwoording schuldig aan Hem Die alles regeert, de hoogste Majesteit. Namens de Heere, maar ook gebedspraktijk van deze discipel: smekingen .. voorbeden .. Voor allen die de Heere over ons heeft gesteld. In Zijn Goddelijk welbehagen en trouwe voorzie-

ning. Opdat naast het gebed ook het gebod (zie HC 39) vervuld mag worden. Binnens- en buitenskamer. Privé en openbaar.

Paulus weet dat de Heere er meer mee voor heeft. Opdat wij een stil en gerust leven mogen leiden in godzaligheid en eerbaarheid. Om als een Aäron en Hur de handen van onze overheden te ondersteunen in het werk door God hun opgelegd (Morgenzang:3). Om in de geestelijke strijd hulp en kracht van de Heere te ontvangen.

In maart waren de verkiezingen. Verkenners overleggen met de vertegenwoordigers van de grote partijen. Zal Mark Rutte opnieuw premier worden? Veel lof is hem toegezwaid. Hij werd om zijn persoon en werk breed gewaardeerd en gedragen. Graag onderstrepen we dit. Maar, hoe zal de nieuwe regering op inhoud ons voorgaan? Te vrezen valt een verzetten van bakens nu de 'C' minder is geworden.

Is de Heere ook bekend met onze gebeden voor onze nieuwe regeerders? Om hun bekering en geloof, om hun eeuwige zaligheid, om Gods eer in ons land en gemeente (Ps. 85), om waarheid en gerechtigheid? Zij hebben die voorbede hard nodig. Koning

Salomo bad persoonlijk of de Heere hem een verstandig hart gaf; dat is: een horend en gehoorzaamend hart. Naar de Heere en Zijn geboden. Het zou onterecht zijn als velen van ons klagen over de regering en de Heere kan onze gebeden niet horen en verhoren, omdat ze niet tot Hem opstijgen.

Voor alles ... Het allermeest nodig, allereerst, om nooit te vergeten of over te slaan in het gebed zelf.

Laten we het maar in praktijk brengen. Smeken om Gods zegen voor ons Nederlandse volk.

Ds. A. Snoek

• *Bijbelstudie o.t.*

Profeet Elia

1. Inleiding en 1 Koningen 16:29 – 17:1

Indeling Bijbelstudies Elia 2021-2022

1. Inleiding en 1 Koningen 16:29 – 17:1
2. 1 Koningen 17:2-7
3. 1 Koningen 17:8-24
4. 1 Koningen 18:1-20
5. 1 Koningen 18:21-39
6. 1 Koningen 18:40 – 19:8
7. 1 Koningen 19:9-21
8. 1 Koningen 21
9. 2 Koningen 1
10. 2 Koningen 2:1-18

Literatuur:

P. den Butter, *De Stem bleef klinken. Over de koningen van Israël*, Den Hertog Houten, 2010.

F.W. Krummacher, *Elia de profeet van Israël*, verschillende uitgaven.

A.W. Pink, *The Life of Elijah, The Banner* Edinburgh, reprint 2011.

J. Ridderbos, *Het Godswoord der profeten. Van Elia tot Micha*, Kok Kampen 1930.

C. Vonk, *I en II Koningen*, serie: De voorzeide leer, deel 1g, Wesdijk Barendrecht.

Diverse Bijbelverklaringen: Dächsel, Matthew Henry.

Het komende winterseizoen lezen we Gods Woord en bespreken met elkaar de geschiedenissen van de profeet Elia.

Naam en afkomst

Elia draagt een naam met een mooie betekenis: 'mijn God is de HEERE' of 'de HEERE is God'. In het geheel van de geschiedenissen klinkt deze naam als een strijdkreet. Deze naam zal vooral van betekenis worden op de berg Karmel. Kies nu wie je dienen zult. Hink niet meer op twee gedachten. Als de HEERE God is, kies voor Hem. En zo niet, hang dan Baäl aan! Net als Jozua het volk voorging bij zijn afscheid: 'Maar wat mij en mijn huis betreft, wij zullen de HEERE dienen!' (Jozua 24:15c). De Heere roept ons ook op om Zijn Naam groot te maken, Hem te dienen en te gaan in de weg van Zijn geboden.

Elia ontving zijn naam bij de besnijdenis. Een gelovige en vrome vader en moeder gaven hun kind de wens en belijdenis van hun hart en leven mee. De HEERE moet in Israël de eer ontvangen. Het volk mag voor

geen vreemde goden buigen. Iedere keer dat zijn naam klonk in huis, op straat, in het leeronderricht van de priesters, was deze belijdenis en oproep te horen.

Van Elia's afkomst is weinig bekend. De naam van zijn ouders ontbreekt. Hij wordt de Tisbiet genoemd, naar het plaatsje Tisbe. Tisbe lag in Gilead, in land ten oosten van de Jordaan. Dit Overjordaanse land was al vroeg door Mozes aangewezen voor de stammen van Ruben, Gad en de halve stam van Manasse. Tisbe hoorde bij Manasse. Het is de vraag of Elia er al woonde vanaf zijn jeugd of er lange tijd heeft gewoond.

Er is wel opgemerkt dat de streek Gilead wat 'achter liep' op het wereldse en afgodisch getinte leven in het binnenland aan de andere kant van de Jordaan. Het culturele leven en de invloed van Tyrus en Sidon, het moederland van koningin Izebel en handelspartner van Israël, ging grotendeels aan het leven van deze nomaden voorbij. Wellicht dat de uiterlijke verschijning van Elia in zijn mantel van ruwe haren stof en de lederen gordel de uiting van dit leven is geweest. Bedoeïenen droegen het eeuwenlang. Mogelijk zette Elia de toon met zijn profetenmantel. In Johannes de Doper kwam deze gestalte van profeet en boeteprediker weer terug.

Elia is niet zomaar een profeet. Zijn naam en persoon heeft in de geschiedenis een belangrijke plaats gekregen. Johannes de Doper zal in het wegbereider voor de Heere Jezus geestelijk sterk op Elia lijken (Lukas 1:17). Maleachi kijkt met het volk sterk uit naar de komst van de Messias. Dat viel in de profetie samen met de vreselijke en doorluchte dag van de HEERE. Waaraan zul je deze dag herkennen? Dan komt eerst Elia, als heraut.

Tijdsgewricht

Elia trad als profeet van de Heere op in het Tienstammenrijk, ook wel Israël of Efraïm genoemd. Koning Achab (ca. 876/4-854/2 v. Chr.) regeerde en later heeft hij gewerkt onder diens zoon Ahazia (854/2-853/1).

Een bijzonder tijdsgewricht waarin Elia optrad. Door toedoen van koning Achab leek het economisch voor de wind te gaan. Echter, geestelijk gesproken boerde het land met stappen achteruit. Hoe kwam het zover?

De koningen van het Tienstammenrijk deden allen wat slecht was in de ogen van de Heere. In de afgelopen jaren waren er koningen gekomen én gegaan. Het land leek onbestuurbaar geworden. Wie macht en invloed bezat deed een greep naar kroon en troon. Onder koning Omri, de vader van Achab, kwam er weer rust en welvaart. Hij heerste met krachtige hand en vooruitziende blik. Hij bracht eenheid in het verdeelde land. De bouw van een nieuwe hoofdstad en residentie Samaria droeg daar aan bij. Het lag in tegenstelling tot Tirza midden in het land. Omri zocht vriendschap met de koningen van Juda in het Zuiden en dreef handel met de machtige Feniciërs, de burens in het Noorden. Daar regeerde Ethbaäl. De nauwe contacten werden extra verstevigd door hun kinderen Achab en Izebel, die met elkaar huwden.

Koning Jerobeam is de geschiedenis ingegaan met de woorden: 'die Israël deed zondigen'. Omri deed er nog een schep boven op. Hij deed meer kwaad dan zijn voorgangers. De Heere wordt nog meer tot toorn verwekt door nietige afgoden te vereren en in plaats te stellen van God.

Achab treedt in de voetsporen van zijn vader. Erger dan Achab kon niet meer. God houdt iedere koning zelf verantwoordelijk in het voortzetten van het geestelijk beleid van Jerobeam. De toorn wordt echter nog meer opgewekt door te trouwen met een heidense vrouw Izebel, een fervent dienaress van de afgod Baäl. Daarbij bleef het niet. Achab zelf – lees de verandering – ging (!) Baäl dienen en boog zich. Wat betekent dat? Hij wijdde zijn hart en leven aan andere goden. Het duurt niet lang meer of de nationale godsdienst wordt ingeluid met een nieuwe tempel en een gewijde paal. Om de tijd nog meer te duiden lezen we van een gruwelijke gebeurtenis rondom de herbouw van Jericho.

Om in die tijd de HEERE te blijven dienen! De vergelijking met onze tijd dringt zich op. Zondige wetten en allerlei mogelijkheden om het leven in het prille begin en later in eigen hand te nemen. Veel moet wijken voor de nieuwe Baäl, de god van de economische vooruitgang, de vruchtbaarheid, kortom een leven niet meer afhankelijk en aanhankelijk van God.

Gebed

Onaangekondigd staat Elia voor Achab. Met gezag en volmacht spreekt hij. Hij staat voor Gods aangezicht. Gelijk de engelen, zoals Gabriël (Lukas 1:19), is hij in dienst van God en komt met een boodschap van God. Gedurende jaren zal er geen dauw en regen komen. Onmisbare ingrediënten in tijden van groei en rijping. De ware en levende HEERE zal laten zien dat Hij de aarde vruchtbaar maakt van boven. Dit land is een land vloeiende van melk en honing, dat afhankelijk is van regen (Deuteronomium 11:11-14). Alleen een woord van Elia kan

deze droogte keren. Deze boodschap staat niet los van het gebed van Elia (Jakobus 5:17). In heilige verontwaardiging om de eer van God gebeden en moeten spreken. Het gebed van een rechtvaardige werkt veel uit. Om te slaan? De Heere plaagt de mensenkinderen niet van harte, dan om een roepen tot Hem geboren te laten worden in ware bekering en geloof.

Vragen:

1. Elia heeft tot God gebeden. Dat is de voorgeschiedenis van de aankondiging van de straf. Wat kunnen we leren van deze weg, eerst naar de binnenkamer? Hoe gaan we om met de zogenaamde 'wraakpsalmen' waarin tot God wordt gebeden tot handelen over te gaan?
2. Een langdurige droogte werd afgekondigd. Wij leven in coronatijd. Al meer dan een jaar. Wat heeft de Heere ons te zeggen in Zijn oordelen? Hoe beleeft u dat zelf in deze en de achterliggende tijd?
3. Wij geloven en belijden dat 'regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren komen uit Zijn vaderlijke hand ons toekomen' (HC zondag 10, vr. 27). Hoe maakt u de zin 'in tegenspoed geduldig en in voorspoed dankbaar' waar?
4. Elia de profeet. Is er vandaag behoefte aan profetische prediking? Waarom wel of niet? En, welke thema's zijn in onze tijd actueel? Zou er gezien HC zondag 12, vraag 32, dit ook een taak voor u zijn? Hoe kunnen wij dit belijden concreet maken?

Paulus' dankgebed voor de gemeente

Filippenzen 1 : 1-11

Filippi, stad en inwoners

Filippi was de eerste stad in Europa, waar het Evangelie is gebracht. De stad lag in het noorden van Griekenland, aan een bekende handelsroute. Deze weg liep van de Adriatische zee tot aan het tegenwoordige Istanboel. Voor een goed begrip van bepaalde passages in deze brief moeten we weten dat Filippi een Romeinse kolonie was. Er woonden veel veteranen uit het Romeinse leger. Keizer Octavianus gaf de stad bovendien vrijstelling van bepaalde belastingen en liet de stad besturen volgens Romeinse wetgeving.

De apostel Paulus bezocht de stad tijdens zijn tweede zendingsreis. Niet op eigen initiatief, maar na een aanwijzing van God. In een visioen ziet hij een Macedonische man die hem dringend vraagt: Kom over naar Macedonië en help ons! (Handelingen 16:9).

Aanleiding voor de brief

Paulus had een concrete aanleiding voor het schrijven van deze brief. Hij zit in de gevangenis en wil de gemeente bedanken voor hun morele en materiële steun. Via een gemeentelid, Epafroditus, hadden de Filippenzen Paulus een gift gezonden. Maar pas in hoofdstuk 4 komt Paulus aan dit dankwoord toe. Uit de brief blijkt de warme en hartelijke band tussen Paulus en de gemeente. Het is de vriendelijkste brief die Paulus schreef en ook een van de meest persoonlijke. Paulus gaat uitgebreid op zijn persoonlijke omstan-

digheden in en laat zich daarbij ook diep in het hart kijken.

Groet

Paulus schrijft de brief ook namens zijn vriend en medewerker Timotheüs. De Filippenzen kenden hem omdat hij Paulus had vergezeld bij zijn tweede zendingsreis. Zo was hij bij de stichting van de gemeente betrokken geweest. Hij noemt Timotheüs en zichzelf 'dienstknechten (of: slaven) van Jezus Christus'. Het drukt de gehoorzaamheid en toewijding uit waarmee ze hun hemelse Meester dienen. Trouwens, in 2:5 e.v. wordt Christus Zelf een 'slaaf' genoemd en de gemeente als voorbeeld van ootmoed voorgehouden.

De lezers heten 'heiligen in Christus Jezus'. 'Heilig' is hier als op veel plaatsen in de Schrift geen kwaliteit van mensen maar de genade van God waarin Hij Zijn kinderen van de wereld afzondert om in toewijding aan Hem te leven.

De woorden waarmee Paulus de gemeente begroet, hebben diepe inhoud: genade (onverdiende goedheid van God) en vrede (harmonie met God en met elkaar).

Binnenkamer

Vanaf vers 3 zet Paulus de deur van zijn bidvertrek op een kier. Ook in de gevangenis heeft hij een binnenkamer en hij gunt de Filippenzen een blik in zijn gebedsleven. Hij

laat zien dat de Filippenzen daarin een vaste plaats hebben.

Opvallend is dat het dankgebed voorop gaat: 'Ik dank mijn God, telkens wanneer ik aan u denk' (vers 3). Denken aan de gemeente leidt bij Paulus vanzelf tot danken voor de gemeente. Hij begint niet met kritiek of verbeterpunten, hij uit zijn dank dat de Filippenzen gemeenschap hebben aan het Evangelie (vers 5). Betekent dit dat ze deelhebben aan de inhoud van het Evangelie, of dat ze deelnemen aan de verbreiding van het Evangelie? Laten we het erop houden dat het een er niet zonder het ander is. Wanneer het Evangelie kracht doet in ons leven, willen we dat ook anderen daarin delen.

Vanaf het begin zijn de Filippenzen bij Paulus' zendingswerk betrokken geweest. We kunnen dan denken aan de financiële steun die Paulus van de gemeente ontvangt (4:15-18), maar ook aan hun gebeden voor de apostel en zijn medewerkers.

In vers 6 verwoordt Paulus de diepste reden voor zijn vreugde: het is zijn vast vertrouwen dat God een goed werk in de Filippenzen begonnen is. De stichting van de gemeente was geen mensenwerk maar Gods eigen werk. Gods trouw en macht waarborgen dat dit werk ook tot een goed einde komt, op de dag van Jezus Christus. Dat is de glorievolle dag van Zijn wederkomst.

Liefdesverklaring

In vers 7 en 8 betuigt Paulus de gemeente van Filippi zijn liefde. De liefdevolle verbondenheid met zijn lezers heeft alles te maken met het feit dat ze tijdens zijn gevangenschap zo sterk met hem hebben meegeleefd. Paulus beschouwt zijn lezers als 'deelgenoten van zijn genade'. Paulus doelt daarmee op zijn

gevangenschap. Hij beschouwt die niet als tegenvaller of als risico van het vak, maar als genade die God hem heeft verleend. Zijn verblijf in de gevangenis is een middel geworden ter bevordering van het evangelie (zie ook vers 12). Een concreet voorbeeld van wat Paulus elders schrijft: het leven is mij Christus. Zijn eigen eer en belang staan niet meer centraal. Alles in zijn leven is ondergeschikt aan Christus en de verbreiding van het Evangelie. Zo kan hij zelfs het lijden zien als een genadeblijk van God. Want het biedt de apostel een gelegenheid om het evangelie te verkondigen op plaatsen die hij anders niet had bereikt.

Dat Paulus zijn gevangenschap als Goddelijke leiding en roeping beleeft, neemt niet weg dat hij graag bij de Filippenzen zou zijn. Paulus onderstreept zijn verlangen naar de gemeente zelfs met een eedformule: God is mijn getuige! Hij wil dat de gemeente overtuigd is van zijn sterke verlangen naar hen. Die verlangens komen voort uit de geloofsverbondenheid in Christus. Het zijn de 'innige gevoelens van Jezus Christus'. Het is ten diepste Christus Zelf Die door Zijn dienaar Paulus de gemeente liefheeft.

Geestelijke groei

In de verzen 9 tot en met 11 lezen we de inhoud van Paulus' gebed. Hij bidt om een groei van de liefde. In de Bijbel wordt voor liefde een toentertijd zeldzaam woord gebruikt (agapè) dat de liefde de kleur geeft van offerbereidheid. Het is niet de zelfzuchtige liefde die iets in de ander zoekt, maar de gunnende liefde die zich aan de ander geeft. Christus heeft van deze liefde het ultieme voorbeeld gegeven door Zijn zelfovergave aan het kruis. Deze liefde mogen christenen

weerspiegelen naar de Heere en de naaste. De groei in de liefde is geen wildgroei maar gerichte groei: een groei in kennis en fijngevoeligheid. Hoe meer we God en de naaste liefhebben, des te beter kunnen we inschatten wat de Heere van ons vraagt en aanvoelen wat onze naaste nodig heeft.

Voor de pasbekeerde Filippenzen was het niet eenvoudig om in een heidense omgeving hun weg te vinden bij allerlei praktische levensvragen. Ze konden niet in alle situaties waarvoor ze kwamen te staan terugvallen op een concreet gebod. De apostel geeft aan: De liefde wijst jullie de weg. Wanneer ze groeien in liefde, leren ze ook onderscheiden waar het op aankomt: wat goed is en wat kwaad, wat de Heere behaagt en wat nutteloos is.

Vruchten van gerechtigheid

Het doel is: om oprecht te zijn en zonder aanstoot te geven (vers 10). Het woord 'oprecht' heeft betrekking op het innerlijk leven van de Filippenzen, de uitdrukking 'zonder aanstoot te geven' ziet op hun uiterlijke levenswandel. Paulus ziet daarbij vooruit naar de grote dag van Christus' wederkomst. Laat de gemeente dan een gaaf geschenk zijn voor de Heere. Dat neemt echter niet weg dat ze nu al voor de Heere moeten leven. Toelevend naar de dag van de oogst, moet de gemeente nu al vol zijn van vruchten van gerechtigheid. Dat zijn de vruchten die de Geest in ons leven doet rijpen vanuit de verbondenheid met Christus. Lees Galaten 5 vers 22 er maar op na. Het woord 'vrucht' onderstreept dat het hierbij niet gaat om een eigen prestatie maar om de genade die Christus in ons werkt. Immers, wie in Hem blijft, draagt veel vrucht.

Vragen en opdrachten

1. Maak eens een lijst van zaken in uw gemeente waarvoor u God wilt danken.
2. Paulus wijst op het goede werk van God in de gemeente van de Filippenzen. Waar ziet u God aan het werk in uw gemeente, in de wereldkerk en in deze wereld?
3. Deelhebben aan de inhoud van het Evangelie leidt als vanzelf tot deelnemen aan de verbreiding van het Evangelie. En wie betrokken is bij het werk in Gods Koninkrijk, plukt daar zelf ook de vruchten van. Praat eens door over hoe u dat ervaart.
4. Voor welke wezenlijke vragen staan christenen vandaag? Hoe komen we hierbij de wil van God op het spoor? Zie hiervoor ook bijv. Psalm 25 en Romeinen 12:2.
5. Kunt u uit uw eigen leven of het leven van iemand die u kent voorbeelden noemen dat de Heere juist in moeilijke omstandigheden openingen biedt voor het Evangelie?
6. Als Paulus schrijft over het nieuwe leven van Gods kinderen, gebruikt hij liever het woord 'vruchten' dan 'goede werken'. Waarom?

Zorg voor kwetsbaren in de praktijk

Bij de vraag hoe de Bijbel aankijkt tegen de zorg voor kwetsbaren, vallen drie zaken op. Allereerst wordt menselijk leven als waardevol beschouwd, ongeacht de mate van ziekte of handicap. In de tweede plaats is het Bijbelse verbod op doodslag (moorden), ook een bevel om goed te doen aan de hulpbehoevende naaste. In de derde plaats geeft de ontmoeting met kwetsbaren ons de gelegenheid om iets van de christelijke zorgzaamheid te tonen en doet deze ontmoeting een appèl op ons allen.

In dit artikel wil ik deze drie punten bespreken vanuit de praktijk.

Appèl tot zorgzaamheid

Ik begin bij het laatste: het appèl dat de kwetsbare op ons doet en de mogelijkheden die dat biedt.

Bij de eerste christenen was het juist de zorgzaamheid die opviel. Ze waren niet alleen behulpzaam richting geloofsgenoten, maar hielpen ook anderen in hun nood. Verschillende voorbeelden uit die periode zijn ons bekend. Denk aan de bekende brief van een zekere Diognetus, uit de tweede eeuw na Christus: “De christenen onderscheiden zich niet van andere mensen door taal, vaderland of kledij. Zij wonen immers nergens in eigen steden, gebruiken geen afwijkend dialect en leven geen uitzonderlijk leven. (...) Zij zijn arm als bedelaars maar maken velen rijk. Zij hebben aan alles gebrek, maar leven in over-

vloed. Zij worden bespot en ze zegenen’. Het is daarom niet verwonderlijk dat de ziekenzorg en de armenzorg door christenen zijn opgezet.

Ik laat deze historische ontwikkeling hier onbesproken, maar ze was tot enkele decennia terug nog merkbaar in de structuren van ziekenhuizen en verpleeghuizen. Diaconessen en nonnen verleenden de praktische zorg, kerkenraden en diaconieën participeerden in het bestuur.

Inmiddels is de zorg voor kwetsbaren volledig overgenomen door de overheid. Als gevolg daarvan is christelijke barmhartigheid lastig te onderscheiden van gewone goede verpleeg- of ziekenhuiszorg. Daar komt bij dat we als christenen dermate opgaan in de samenleving, dat we ons bijna in niets meer onderscheiden van anderen. Het ‘genieten van de wereld’ doen we met dezelfde gretigheid als onze onkerkelijke burens. Kijk maar naar ons vakantie- en consumptiepatroon. Dan wordt het lastig om de levensstijl van de eerste christenen te idealiseren. Maar juist die levensstijl van de Vroege Kerk was – menselijk gesproken – de motor achter de snelle verspreiding van het christendom.

Dit plaatst ons voor de opdracht om in de zorg voor de kwetsbaren iets van de navolging van Christus door te laten klinken. Barmhartigheid, betrokkenheid en betrouwbaarheid zijn daarbij kernwoorden.

Christelijke zorg gaat verder dan bidden en danken rond de maaltijden, de muziekkeuze in de huiskamer en een weeksluiting of kerkdienst. De hele zorg dient er door gekleurd te worden. Het concretiseren daarvan is geen gemakkelijke opgave.

Waardevol leven

Het tweede punt: in het vorige artikel heb ik aangeven dat menselijk leven waardevol is, ongeacht handicap of ziekte. Een onderscheid tussen biologisch leven (ademhalen, eten en drinken) en biografisch leven (nadenken, spreken, plannen maken, e.d.), zoals sommige ethici dat maken, is bijbels bezien niet te onderbouwen. Want de begrippen ‘alles wat adem heeft’ en ‘alles wat de baarmoeder opent’ omvatten elke vorm van menselijk leven, ziek en gezond, zwak en sterk.

Maar al is elk menselijk leven waardevol, er is soms wel verschil in medisch beleid, terwijl het om dezelfde aandoening gaat. Anders gezegd: de ene patiënt is de andere niet, en het beleid dient aangepast te worden naar de mogelijkheden van de desbetreffende patiënt. Neem bijvoorbeeld het verschil in draagkracht, om maar iets te noemen. Zo is het begrijpelijk dat een zware behandeling bij een hoogbejaarde (die minder draagkracht heeft) meer twijfels oproept dan bij een jonge man. Voor die oudere zou de behandeling fysiek te belastend kunnen zijn. Denk aan een grote operatie of aan een belastende chemotherapie. De middelen dreigen erger te worden dan de kwaal. Daar moet een arts rekening mee houden.

Een ander aspect is het verschil in cognitie. Zo is een revalidatietraject na een heupoperatie bij een demente oudere, die de instructies van de therapeut niet begrijpt, heel lastig.

De opdracht ‘u mag vijftig procent belasten’ is voor een gewone oudere al complex, laat staan als je vergeetachtig bent. Dus het feit dat de oudere vergeetachtig is, kan van invloed zijn op het medisch beleid van na een heupbreuk, hoe waardevol het leven van die demente oudere ook is.

Het waardevolle van menselijk leven geeft ook richting aan het medisch handelen. In het vorige blad heb ik aangegeven dat ‘doden uit barmhartigheid’, zoals sommige theologen euthanasie omschrijven, geen Bijbelse onderbouwing vindt. Integendeel. Ouderen in het bos of in de woestijn achterlaten, zodat ze van ontbering sterven, is wezensvreemd aan de cultuur van het oude Israël. God is gericht op het leven.

Schildrechten

Dit Bijbelse uitgangspunt betekent dat de medische zorg voor de kwetsbare oudere gericht dient te zijn op het leven. Als zodanig ervaar ik euthanasie niet als een lastig thema, want de Bijbel is op dit punt zeer helder. Medische handelingen die de dood beogen (zoals hulp bij zelfdoding of levensbeëindigend handelen met/zonder verzoek) zijn strijdig met de Bijbelse gerichtheid op het leven. Zelfs wanneer het verzoek om euthanasie ‘invoelbaar’ is, mogen we ons niet vergrijpen aan kwetsbaar en lijdensvol leven.

De Bijbelse beschermwaardigheid kan beschouwd worden als een schild dat God om het leven van de (kwetsbare) mens heen zet. We noemen dit schildrechten. Ze willen voorkomen dat het laatste wat iemand heeft (zijn mantel, zijn molensteen of tenslotte zijn leven) wordt afgepakt.

Schildrechten kunnen we onderscheiden van

claimrechten, waarbij we iets claimen: wij willen meer dan we al hebben.

Dit verschil in schild- en claimrechten is ook in de Nederlandse wetgeving vastgelegd. Zodra een patiënt een schild ophoudt en daarmee de dokter afweert (door bijvoorbeeld een behandeling te weigeren), dient de arts dat schild te respecteren. Komt de patiënt echter met een claim of eis (hij wil bijvoorbeeld dat de arts euthanasie op hem toepast), dan behoeft de dokter dit verzoek – gelukkig – niet te honoreren. Claimrechten zijn zwakker dan schildrechten. Zelfs in de Bijbel komen we dat al tegen.

Goed doen

In de derde plaats hebben we in het vorige artikel gezien dat het Bijbelse gebod om niet te doden ('niet vermoorden' of 'niet wederrechtelijk doden') ook een opdracht bevat om goed te doen. Het gebod zegt dus niet alleen wat 'niet mag' ('u zult niet doden'), maar geeft ook aan 'wat we behoren te doen'. De Heere Jezus heeft dit op de meest duidelijke wijze in praktijk gebracht, door Zichzelf op te offeren voor zondaren. Hij vatte de geboden op een positieve wijze samen: God liefhebben boven alles en de naaste als onszelf.

Dit uitgangspunt van goed doen geeft nog een extra richting aan het medisch handelen. Een behandeling dient dus niet alleen gericht te zijn op het leven, ongeacht hoe kwetsbaar iemand is, maar dient ook het goede voor de ander te bevorderen.

Wat is het goede?

Allereerst het geestelijke goede. Het is buitengewoon belangrijk dat een medische behandeling geen verwardheid veroorzaakt of dat communicatie onmogelijk wordt. Zeker in de laatste fase is het verrijkend als iemand bewust afscheid kan nemen en daarbij helder blijft. In

de praktijk komt dat – ik beperk me tot het verpleeghuis – heel weinig voor.

Daarnaast wordt het goede bevorderd door pijn, benauwdheid en andere vormen van lijden te bestrijden. Deze doelstellingen roepen in de praktijk weinig discussie.

Verder wordt het goede nagestreefd, door een afweging te maken van nadelen versus voordelen van een behandeling. Wanneer de nadelen zwaarder wegen dan de voordelen, dient een dergelijke behandeling niet ingezet te worden. Soms liggen die nadelen heel persoonlijk. Dr. Zylicz beschrijft in zijn boek *Terminus* een patiënt, die als gevolg van de pijnmedicatie, stijve vingers kreeg en geen piano meer kon spelen. De patiënt weigerde de medicatie, koos voor meer pijn, met behoud van het pianospel. Dat is in zijn geval het goede.

Reanimatie en botbreuk

Soms is onduidelijk wat het goede is voor een kwetsbare oudere. Ter illustratie zal ik twee voorbeelden geven, waar regelmatig discussie over is. Neem de discussie rond reanimatie. Het is evident dat een reanimatie gericht is op behoud van leven. Menselijk gesproken heeft de AED, die in de meeste kerken aanwezig is, diverse mensenlevens gered. Sommige regio's laten hele gunstige cijfers zien (tot 20 procent overleving).

Maar bij hoogbejaarden zijn deze cijfers vele malen slechter. En, om het nog somberder te maken, wanneer we vervolgens kijken op welke manier ouderen de reanimatie overleven, is er weinig reden tot optimisme. In het verpleeghuis heb ik diverse mensen in coma of subcoma opgenomen, na een 'geslaagde' reanimatie. Tegen die achtergrond ben ik steeds terughoudender geworden met reanimatie bij hoogbejaarden die in een zorginstelling wonen. De behandeling is wel gericht op het leven, maar brengt bij deze categorie weinig goeds.

Vergelijkbaar zijn de vragen rond heupbreuken bij. Ik beperk me weer tot de verpleeghuizen. Veel bewoners lopen wankel en komen soms te vallen. Dat leidt nogal eens tot een heupbreuk. Lange tijd was het gebruikelijk dat deze ouderen direct naar het ziekenhuis gingen om daar geopereerd te worden. Vervolgens kwamen ze terug naar het verpleeghuis om te revalideren. Tot zover klinkt het goed.

Maar nu de praktijk. Menig patiënt gaat inderdaad direct naar het ziekenhuis en wordt daar geopereerd. Maar vervolgens treden er na de operatie allerlei complicaties op, zoals hartzwakte, een longontsteking, doorligwonden of de geopereerde heup schiet uit de kom. Met als gevolg dat de oudere nog enkele moeizame weken doormaakt en vervolgens komt te overlijden als gevolg van de complicaties.

Helaas is deze beschrijving geen zeldzaamheid en moeten we terdege rekening houden met dit sombere verloop.

En weer stel ik de vraag: wat is het goede voor de kwetsbare oudere, die zojuist zijn heup heeft gebroken? Direct naar het ziekenhuis en opereren? Of toch in het ver-

pleeghuis blijven met forse pijnmedicatie, wat waarschijnlijk betekent dat de patiënt komt te overlijden?

Gelukkig is in dergelijke situaties overleg met familie mogelijk. Met elkaar zoeken we naar 'het goede' voor de kwetsbare oudere. Jezus vatte dit mooi samen door te zeggen; 'Wat u wilt dat de mensen u zullen doen, doe dat evenzo' (Matt.7:12). Dat is een prachtige regel om het liefdesgebod in praktijk te brengen. En juist dat mag de christelijke zorg voor kwetsbaren kenmerken.

• *Organisatienieuws*

Wijziging Statuten, artikel 11 nummer 3

De leden van het bestuur worden **verkozen** in de algemene ledenvergadering, bedoeld in artikel 10 lid 2 van de statuten. Elke jaar treedt tenminste een/derde van het aantal bestuursleden af, met dien verstande dat aftredende bestuursleden niet meer dan vijf keer herkiesbaar zijn. Voor elke benoeming wordt door het bestuur een **enkelvoudige** voordracht aan de ledenvergadering voorgelegd, waarna de ledenvergadering de persoon kan verkiezen, waarbij het hierna in artikel 13 bepaalde van toepassing zal zijn. Elke aangesloten vereniging behoudt niettemin het recht om aan de door het bestuur voorgedragen persoon een kandidaat toe te voegen, door een schriftelijke opgave in te dienen uiterlijk twee maanden voordat de betreffende ledenvergadering wordt gehouden. De voorgedragen **persoon** moet lid zijn van een aangesloten vereniging en vooraf schriftelijk verklaren met de kandidaatstelling akkoord te gaan. De leden van het bestuur kunnen worden geschorst of ontslagen op een met redenen omkleed voorstel, hetwelk moet worden ingediend door

tenminste de helft plus één leden van het bestuur. Het besluit tot schorsing of ontslag wordt genomen door de algemene ledenvergadering met meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen.

Artikel 13

Over alle voorstellen betreffende zaken, welke in de algemene ledenvergadering aan de orde komen, wordt beslist bij meerderheid van stemmen voor zover de statuten of het reglement niet anders bepalen. Bij staken van de stemmen wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

Bij stemming over personen is hij verkozen, die de meerderheid van de uitgebrachte stemmen heeft gekregen. Indien geen van de gestelde kandidaten die meerderheid heeft verkregen, wordt een tweede stemming gehouden tussen de twee personen, die het hoogste aantal van de uitgebrachte stemmen hebben gekregen en is hij **verkozen** die bij de tweede stemming de meerderheid van de uitgebrachte stemmen heeft gekregen. Indien bij de tweede stemming de stemmen staken wordt de oudste van beiden geacht te zijn **verkozen**. Stemming over zaken geschiedt mondeling, over personen schriftelijk bij gesloten briefjes. Onder stemmen wordt verstaan geldig uitgebrachte stemmen. Als zodanig komen niet in aanmerking blanco of met de naam van het stemmend lid ondertekende stemmen.

• Boekbespreking

Dr. J.B. ten Hove, **Koren en kaf op de dorsvloer**, de kerk in het licht van het laatste oordeel, Labarum academic, 2020, 604 blz. €39,95.

‘Ik ben immers een man van de dorsvloer van Christus.’ Met deze woorden stelt Augustinus zich voor als vertegenwoordiger van de wereldwijde

1e voorzitter: Ds. J.H. Lammers
Vlinderlaan 116, 3863 GK Nijkerk
T 033 2000592 • j.h.lammers1@gmail.com

2e voorzitter: Ds. J.P. Nap
Havikshorst 11, 3871 JK Hoevelaken
T 033 2584004 • dsjnap@hetnet.nl

1e secretaris: Ds. J. van Dijk
Dondersstraat 6, 2984 GR Ridderkerk
T 0180 398670 • ds.j.vandijk@hetnet.nl

2e secretaris: Dhr. C.D. Groenendijk
Koolmees 35, 2986 VB Ridderkerk
T 0180 423817 • c.d.groenendijk@hotmail.com

1e penningmeester: Dhr. C. Oosterom
Jan van Aemstelstraat 7, 3411 XK Lopik
T 0348 746906 •
accountant.c.oosterom@planet.nl

2e penningmeester: Dhr. J. van Capelleveen
Valleistraat 60, 3901 RT Veenendaal
T 0318 516930 • jvancapelleveen@solcon.nl

Lid: Ds. E. de Mots (Redactie-adres)
Pelikaan 34, 2986 TB Ridderkerk
T 0180 424636 • predikant@rondzes.nl

Lid: Ds. J.M. Molenaar (Themadagen)
Vossenakker 2, 6711 CZ Ede
T 0318 307748 •
ds.jmmolenaar@hervormdede.nl

Lid: Ds. A. Snoek (Verdiepingsconferentie 23+)
Kerkstraat 8, 4041 XB Kesteren
T 0488 723120 • asnoekvdm@solcon.nl

Overlijdensberichten:
J. Bout & Zn., Ceintuurbaan 32-34, 1271 BJ Huizen
E info@boutdruk.nl (o.v.v. Herv. Vaan)
Mutaties: Schriftelijk melden aan het Bondsbureau
Bestuurswijz. moeten naar de 1e secretaris

christelijke kerk. In deze kerk heeft hij zijn plaats gevonden na een langdurige existentiële zoektocht naar de waarheid, en hier ontwikkelt hij zich tot één van de meest invloedrijke kerkvaders in de geschiedenis.

Het is een prestatie te noemen dat ds ten Hove dit proefschrift geschreven heeft naast het vele werk van een gemeentepredikant. Uiteindelijk gaat de studie over slechts één woord, namelijk de dorsvloer, met daarbij het kaf en het koren. De dorsvloer is beeld van de kerk. Bijbelteksten die een rol spelen zijn Richteren 6: 36-40; Mattheus 3: 12 en Lukas 3: 17. Ten Hove onderzoekt het thema van de dorsvloer in de vele geschriften van Augustinus die in verschillende perioden en in verschillende omstandigheden geschreven zijn. We kennen de dorsvloer van het oudtestamentische Joodse volk en de dorsvloer van de nieuwtestamentische kerk. Opvallend is dat Augustinus de betekenis van het Oude Testament honoreert en een eigen plaats geeft aan het Joodse volk in de heilsgeschiedenis.

De kerk is gemengd. Er is kaf onder het koren, er zijn echte christenen en naamchristenen. Op aarde is er nog geen zuivere kerk. Augustinus wil de gemeente toerusten tegen de zuigkracht van heilsbewegingen van de manicheeërs (een sekte buiten de kerk met Perzische wortels) en nog meer van de donatisten, een van de kerk afgescheiden groep. Tegelijkertijd doet hij een oproep om trouw te blijven aan de kerk, ook wanneer je er onzuiverheid ziet. Steeds weer komt Augustinus terug op een uitspraak van Cyprianus: Buiten de kerk (de dorsvloer) geen zaligheid.

Van belang is dat de gelovigen heilig leven. Augustinus zoekt dit niet in mystieke ervaringen of in een strenge levenswandel. Het koren richt zich in geloof op God en smeekt hem om vergeving, stelt zijn vertrouwen op Christus en roept Zijn hulp in om te volharden in het goede. Concreet betekent dat liefde tot God en liefde tot de naaste. Voorbeelden zijn gastvrijheid, huwelijks-trouw en onbaatzuchtig zijn wat betreft geld.

Augustinus legt sterkte nadruk op de genade van God. Kaf kan koren worden. De mens is verantwoordelijk. Toch hangt het uiteindelijk af van het verkiezend handelen van God. In het laatste oordeel zal koren en kaf definitief van elkaar gescheiden worden. Het koren wordt bijeengebracht in de schuur, aanduiding van het eeuwige leven. Het kaf wordt verbrand met vuur als aanduiding van de eeuwige straf.

De dissertatie is aan te bevelen aan leden van een mannenvereniging die theologisch geïnteresseerd zijn. Voor de visie op de kerk vandaag is er veel te leren. ds. J.H. Lammers

• Overlijdensberichten

Met droefheid geven wij kennis dat de Heere op Zijn tijd tot Zich heeft genomen ons gewaardeerd (oud)lid van onze vereniging

AART NOORLAND

op de leeftijd van 85 jaar.

Sinds 1965 was Aart lid van onze vereniging.

Met dankbaarheid denken we terug aan de vele jaren dat hij zich heeft ingezet en we zullen hem herinneren als zeer betrokken en meelevend.

We bidden zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de vertroosting en de nabijheid van de Heere toe.

Bestuur en leden van de
Mannenvereniging 'Calvijn'

Streefkerk, 7 maart 2021

Op 6 januari is ons trouw en meelevend lid

JOHANNES KOOLE

overleden op de leeftijd van 94 jaar.

Met zijn positieve inbreng was hij vele tientallen jaren lid van onze vereniging. Tot de uitbraak van de coronapandemie was hij op onze vergadering aanwezig.

Mannenvereniging 'Calvijn'
Zoetermeer

BOND VAN HERV. MANNENVERENIGINGEN OP G.G.
UITNODIGING

aan de leden van onze bond om op D.V.

ZATERDAG 19 juni 2021

Aanwezig te zijn op de

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

Locatie: gebouw Maranatha naast de Julianakerk

Prins Bernhardlaan 26, 3901 CC te Veenendaal

Aanvang 14.00 uur.

AGENDA:

1. Opening door de voorzitter ds. J.H. Lammers
2. Jaarverslag 2020 van de secretaris
3. Jaarverslag 2020 van de penningmeester - Begroting 2021
4. Verslag van de kascontrolecommissie
5. Benoeming nieuwe kascontrolecommissie
6. Mededelingen
7. Uitslag verkiezing hoofdbestuursleden
Voorgestelde dubbeltallen:
Vacature ds. J.P. Nap (niet herkiesbaar):
  - 1) Ds. H.J.T. Lubbers te Woudenberg
  - 2) Ds. A. van Zetten te BennekomVacature dhr. C. Oosterom (niet herkiesbaar):
Dhr. A. Kreijkes te Rijssen
Vacature dhr. C.D. Groenendijk (herkiesbaar):
  - 1) Dhr. C.D. Groenendijk te Ridderkerk
  - 2) Dhr. A.J. Hamoen te Ridderkerk
8. Voorstel wijzigen statuten artikel 11 punt 3 en artikel 13
9. Referaat door ds. E. de Mots
'Een vergeten formulier: de Ziekentroost'
10. Collecte – u kunt ook gebruik maken van een éénmalige machtiging.
11. Pauze
12. Bespreking van de vragen n.a.v. het referaat
13. Rondvraag
14. Sluiting door ds. J. van Dijk

U bent hartelijk welkom!

C.D. Groenendijk (2e secr.)

P.S. Op het terrein van de Julianakerk kunt u gratis parkeren.

Indien het niet mogelijk is i.v.m. coronaregels om onze vergadering te houden in gebouw Maranatha, hebben we nog een mogelijkheid om dit te doen in de Julianakerk. Is dit ook niet mogelijk dan zal onze huishoudelijke vergadering schriftelijk afgedaan worden.